UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini, ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Horae Canonicae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

Visual Library

15 QVOMODO appetitus honoris sit peccatũ, suprà, Ambitio. §. 1. Et quãdo licet desiderare, licet etiam oblatũ acceptare, quum hoc negare esset ridiculum valdè, & irrationale.

HORÆ CANONICÆ.

1 HORÆ canonicæ sunt 7. prima, tertia, sexta, nona, vesperæ, completorium, & matutinæ. c. 1. de cel. miss. ad quas non tantùm presbyteri, sed & omnes clerici in sacris existentes tenẽtur de præcepto. arg. de præb. ca. cũ secundum Apostolum. & 91. d. c. 1. etiam quòd non habeant beneficiũ ratione ordinis sacri. Concor. doct. Et si nõ sint in sacris, tamen sunt beneficiati, tenẽtur. 92. d. c. fina. & Pan. in d. c. 1. intellige dummodò possunt fructus percipere beneficij: quia qui de altari non viuit, altari seruire non tenetur, etiam quòd beneficium sit modicum, tenentur. secundum Cardi. in clemen. 1. de cele. miss. etiam si beneficium sit factum ex patrimonio. Hoc idem Th. ql. 6. q. 5. & omittentes sine rationabili causa, mortaliter peccant, quia recipiens temporalia, ad spiritualia obligatur.

2 QVI autẽ haberet simplicem præbendam sine aliqua spiritualitate, quæ etiam potest laico dari, si non sit in sacris, nõ tenetur propter hoc dicere officium, quia hoc datur ei pro alijs meritis, & non dicitur simpliciter beneficiatus, sicut qui habet reditus ab ecclesia pro officio matriculari, vt magister in theologia, & huiusmodi. Tales enim non sunt clerici, nec in choro recipiuntur.

3 BENEFICIATI existẽtes in minoribus, non possunt horas, ad quas tenentur, dicere per alium: secundum Panormitanum in capitulo 1. de cele. missę. quia hoc est onus personale. Idem Ioann. Andr. qui in cap presbyter. de celebrat. missę. dicit hoc tenere theologos, quamuis Landul. oppositum tenuerit. Possunt tamen officiare ecclesiam suam per alium idoneum, iusta causa interueniente. Tenentur etiam ad officium mortuorum, quod ordinariè dicitur in ecclesia, vbi sunt beneficiati, secundum Thom. quol. 6. quæst. 5. a. 2. quolib. 1. quęstione 7. a. 1. siue sint in sacris, siue nõn.

4 RELIGIOSI professi, nõ existẽtes in sacris, secũdum Caietanum ibi, non tenẽtur de iure dicere officium, neque ex professione, neque ex victu, quia eis debetur, ex quo dedicati sunt perpetuo seruitio Dei, fortè ex consuetudine tenentur, de qua dicit se nil scire: contrarium tenent communiter alij: vt Petrus de palu. D. Archid. Florenti. Tabu. tamen hoc nullo iure probant, ideò opinio Caietan. melior videtur. De conuersis dicit Caietan. quòd non est dubitandum illos non teneri, neque qui sunt de tertio habitu, sed eis ex suis constitutionibus iniunguntur quædam orationes, & non ex præcepto ecclesię: quia vt dicit magister Vicen. Bandel. in constitutionibus. in cap. de conuersis, recipiuntur ad opera seruilia, & secundum Pano. in capitulo, non est. de reg. circa princip. sunt famuli monasteriorum. Tutiùs tamen est, vt clerici professi dicant, propter c. licèt. de voto. *Nouitij* autem non tenentur, quamuis Petrus de palud. videatur tenere oppositum. primum tamen tene, quia verum: nõdum enim sunt religiosi, neque voto astricti.

5 DE monialibus dic pariformiter, sicut de religiosis professis tãtùm, quia non videntur teneri, nisi ratione consuetudinis. De alijs autem, vt sunt lesuati, Eremitæ, & huiusmodi, licèt habeant votum, & non possint redire ad seculum, non credo eos magis teneri, quàm clericos religiosos nõ existentes in sacris, vel conuersos. Possent tamen ex consuetudine, quę esset inter eos de officio dicendo, ex qua crederent se ex præcepto obligatos, teneri. Tab. tamẽ ibi. §. 8. videtur dicere quòd tenentur, quando non possunt ad seculum redire. Hæc ratio nihil valet, aliter & cõuersi tenerentur.

6 CLERICI autẽ non beneficiati, nec in sacris, ad aliquod officiũ ex præcepto

cepto non tenentur,& ad hoc satis valet communis consuetudo. Nam doctores quando loquuntur de clericis in sacris,vel beneficiatis teneri, vel de non beneficiatis,& nõ existentibus in sacris dicunt,licèt Panor. in d.c.1. videatur dicere (secũdum quod credit) quòd teneantur.Verius tamen est non teneri.

7 PRO officio debent dicere 7. horas canonicas de præcepto,de consuetudine autem quilibet dicat officiũ secundum ordinem suæ ecclesiæ, vel suę religionis, ita quòd ista consuetudo nõ obligat ad mortale.Nam si monachus diceret officium secundum curiam, vel diceret nonam ante sextam, vel faceret de sanctis, quando debet fieri de feria,non propter hoc mortaliter peccaret,secundum Caietanum ibi: quia non mutat substantialia officij , sed accidentalia tantùm : graviter tamen delinquit , quando ex negligentia facit, mutans officium pro libito. Fratres tamen prædicatores ex suis constitutionibus habent , quòd sint contenti officijs ecclesiarum, ad quas declinant.

8 AD officium b. Mar. quando regulariter dicitur in choro,tenentur omnes ex consuetudine ecclesię, quæ consuetudo ad præceptum obligat , sicut ad aliud officium : secus quando non dicitur in choro, licèt bonũ sit vt priuatè tunc dicatur. Hæc secundum Panormitanum,& Ioannem de ligna.in capitulo 1.de celebratione missarum. & clementina 1.eod.Petrus de pal.4. sententiarum , distinct.15.quæstio.5, argum.6.

9 DE officio mortuorum quando in die animarum dicitur , tenentur omnes,sicut ad aliud officium:quando autem aliàs dicitur , tenentur secundum consuetudinem suæ Ecclesiæ, vel religionis: secundum Petrum 4. distinctione 15. & Thom. quolibet 6. suprà . In ordine prædicatorum est consuetudo , quod dicitur semel in hebdomada totum officium mortuorum, nisi sit impedimentum, & omnes ad hoc tenentur , alijs autem diebus dicuntur tantùm tres lectiones, & ad hoc non teuentur, nisi hebdomadarius , diaconus , subdiaconus,& ille, qui notatus est in tabula pro missa defunctorum,& isti non possunt propria authoritate committere alteri , vt pro eis dicat , sed bene cum licẽtia prçiati, vel cãtoris,qui in choro vices prælati gerit.& ratio horum est: quia hoc videtur esse onus personale. Et huic concordat Archidiaconus Florentinus: Sil. verò. versi. hora.§.6.dicit,quòd nõ videtur onus personale , ideò possunt committere. Primum tamen videtur melius , sed in similibus consuetudo multum facit, ideò seruanda , quando de ea constat.

10 LAETANIAS autem dicere quando fit de feria, secundum Silu.ibi, suprà , non est de præcepto: nec septem psalmos pœnitentiales,vel psalterium in die Paraseeues non existentibus in choro : quia patres nostri noluerunt nos ad præceptum obligare in huiusmodi. Magister tamen Vincenti, Bandel. vbi suprà,dicit fratres ad lætanias teneri, licèt post quamcunque horam possint dici,& hoc securius videtur.

11 PAPA secundum Panormitanum in d.c.1.non potest dispensare , quòd qui tenetur dicere officium , non dicãt,cùm hoc sit de iure diuino. Potest tamen dispensare , quòd non dicant hoc,vel illud.Alij dicũt quod potest, dummodò per aliquod aliud recompẽsent beneficium,vel alio modo laudent Deum, non beneficiati . Et hoc magis placet Sil.& Land.& Ioann. de ligna.in dicta clemen.contra quos arguit Panorm.

12 EXCOMMVNICATVS minori excommunicatione tenetur dicere officium, & cum alijs potest dicere,secundum omnes . Si verò maiori tenetur , debet dicere , sed non in ecclesia, vel cum alio , aut quasi in officio suo : sed per modum orationis. sine Dominus vobiscum.capitulo , si quis Episcopus damnatus. 11.quæstione 3. excommunicatio enim non liberat

eum

cum ab hoc onere, etiam si sit degradatus, & fuit in sacris: vel si non fuit in sacris, tamen beneficiatus quandiu tenet beneficiū, tenetur: quia hoc est onus, & non honor. argu. in c. legi. 16. qù. 1.

15 PRAELATI possunt mutare officium quò ad accidentalia, vt si debeat fieri de feria, fiat de sancto, & huiusmodi: non autem quò ad substantialia: secundum Magistrum Vincent. in constitution. fratrum prædicatorum distinctione 1. capitul. 1. quia secundum Archidiaconū Florentinum præceptum huiusmodi non est determinatum circa modum. Peccant tamen mutantes sine rationabili causa: non tamen secundum eundem Magistrum Vincentium possunt innouare aliquid ad perpetuò durandum per modum constitutionis, vel consuetudinis generalis. circa diuinum officium. Sicut non possunt tollere consuetudines communiter approbatas.

14 NON est iniungendū illi, qui prætermisit officium, vt illudmet repetat: sed aliquid aliud, vt septem psalmos, vel psalterium, secundum quantitatem officij dimissi, vt congruitas officij quò ad tempus non tollatur: secundum Thomam quolibet tertio, argum. 79. Talis tamen pœnitentia est arbitraria, secundum omnes, & præcipuè secundum Innocentiū, & Archidiaconum.

15 QVI dimisit aliquid in medio, vel in principio officij, non oportet repetere totum officium: secundum id quod omissum est, vel aliquid aliud dicere: secundum Vul. Si autem partem notabilem dimisit: secūdum Ar. reincipiat totum, si vult mortale euadere. Et si dixit nonam ante sextam, non est opus replicare, sed sufficit dicere omissam: secundum Petrum de palud. Similiter qui propter aliquod legitimum impedimentum dimisit horas: vt propter infirmitatem, vel prædicationem, non tenetur altera die illud replicare, sicut de ieiunio omisso, propter rationem iam dictam: secus quando eodem die potest satisfacere. Et qui audit legi lectiones, vel antiphonas, & huiusmodi in choro, non oportet quòd ipse replicet, sufficit attentè audire, nisi exerceat se in choro, qui non potest ita attendere: charitas enim facit, vt quod vnus facit, alteri tribuatur: quod est bene notandum.

16 DIMITTENS officium ex infirmitate multùm infesta, vel quādo dicendo multùm conturbatur, nō peccat mortaliter: & in hoc statur iudicio medici: secus quādo esset modica infirmitas. Panor. in d. c. 1. Nec tenetur illud audire, vel repetere postmodùm: secundū Inn. & Pa. c. ex parte. de obse. re. Similiter non dicens officiū: quia sine culpa sua caret libro, vel nō videt, vel huiusmodi, non peccat mortaliter. Debet tamē satisfacere dicendo aliquid aliud loco officij, cū hoc sit ex naturali lege. Prædicatores autem, & lectores, qui propter vitandum magnum scandalum, vel non impediendū magnum fructum, nō dicunt officiū, non peccant mortaliter, nisi fortè fuerint negligentes, cùm potuissent priùs dicere, & noluissent. Similiter ex obliuione excusantur, nec repetere tenentur, transacto tempore congruo, vt dictum est suprà.

17 TEMPVS, quo debet dici officiū priuatè, secundum Caiet. ibi, est totus dies à vespere præcedentis diei, vsque ad mediam noctē diei sequentis: ita tamen, quòd solas matutinas liceat dicere in vespere diei præcedentis, reliquas autem horas vsque ad mediam noctem diei sequentis. Multùm tamen tardare ex negligentia, licèt non sit mortale, graue tamen veniale est, si sine rationabili causa fiat. Possunt tamen præuenire horam consuetam, dicendo matutinas in sero, vt quietiùs & commodiùs dicāt, vel ob aliquam honestam causam, vt consulitur in iure. in cap. presby. de celeb. miss. De officio autē, quod collegialiter dicitur, est sancitum in lege. clem. 1. de celebr. miss. quod dicatur debitis horis secundum consuetudinem, & ordinationes ecclesia-

ecclesiarum. Prætermittere autem tales rubricas etiam ex negligẽtia, dummodò communiter seruetur cõsuetudo, nõ videtur mortale, remoto contemptu. Dicit tamen Sil. ibi. §. 8. quòd prælati ecclesiarum collegiatarum, & cathedralium, mortaliter peccarent, si notabiliter sine rationabili causa horas proprijs horis nò dici facerẽt, propter illud verbum cle. c. sancimus. Hora autem debita non debet accipi punctualiter, alioquin post primam immediatè non posset dici tertia: sed secundum communem cõsuetudinem, nisi aliquo imminente scandalo.

28 DICERE missam ante matutinas, secundum Arch. Flor. est mortale: quia contra consuetudinem totius ecclesiæ, dist. 2. c. his rebus. Si tamen aliquis casus, vel rationabilis causa adesset, vt pro vitando scandalo, & nõ inuenitur qui celebret, & simile, nõ credo esse mortale: & ita tenet Silu. verb. miss. 1. §. 6. Neque etiam mortale est cantare missam collegialiter ante primam, ex simili causa: secundum eundem Sil. ibi.

29 MODVS vacandi officio, & illud dicendi præcipitur: in cap. dolentes de celebrat. miss. videlicèt quòd studiosè, & deuotè dicatur diuinũ officiũ, tam diurnum, quàm nocturnum, estque præceptum non de officio dicendo: sed de modo, in quo præcepto nihil aliud exigitur, nisi quòd quis animo vacandi Deo horas inchoet, & in contrarium iste animus non mutetur dum soluit diuinum officium. Ideò qui in officio aduertit se cogitare hoc, vel illud, quæ sunt ab officio extranea: sed non aduertit, quòd ab officio distrahatur, quamuis voluntariè illa meditetur, non propter hoc animus habitus à principio vacandi officio est mutatus in contrarium: quia nunquam habuit iste animũ recedendi à vacando Deo in illo officio. Est etiam hoc facile: quia sufficit, quòd intendat vnum de his quatuor: videlicèt, vel ne erret in verbis, dicendo vnum pro alio: vel quòd attendat ad sensum verborum, applicando affectum ad id, quod verbis significati vel ad gratiam petitam in oratione, vel officio, vt ad charitatem, vel simile, vel ad Deum, seu Christum. Vnde nunquàm mortaliter peccatur in hoc remanẽte primo proposito, vt dictum est. secundum Caiet. ibi. supra. Quando autem quis actualiter remoueret talem attentionem, vt cum intentione nolendi amplius attendere officio, vel occuparet se in aliquo, quod requirit attentionem, vt numerando pecunias, vel huiusmodi, mortaliter peccaret, quia contra hoc præceptum ageret. Secus si tale opus non requirit attentionem, vt est ambulatio. Talis autem attentio potest esse actualis, virtualis, & habitualis. Habitualis sola non sufficit, secundum Tho. in 4. sententiar. dist. 15. Actualis est valdè difficilis, & non est necessaria: secundum eundem Thom. Virtualis autem est necessaria, & hæc præcipitur in d. ca. dolentes, quando dicitur, quòd dicatur deuotè.

30 SVFFICIT ergo: vt cùm quis incipit dicere officiũ, vel quòd antè habeat aliqualem actualem intentionẽ satisfaciendi, vel dicendi officium, & quòd non diuertat voluntariè ab illa intentione, nec se occupet in aliquo exercitio, quod multùm mentem occupet, & quando sentit mentem ad cogitandum alia conuersam, studeat reuocare, vel saltem non deliberet animo prosequi talem cogitationem contrariam intentioni primæ, & hoc est facile. Quis enim vult dicere officiũ. & non aliqualiter cogitat actu quid vult facere? profectò nemo, nisi qui fatuus est. Ex dictis S. Thom. & Pet. vbi suprà, elicita sunt prædicta. Ex multis enim ab illis dictis hæc pauca collegimus.

31 QVO ad locum, officium debet dici in ecclesijs collegiatis, regularibus, & cathedralibus in choro: vt in dict. clementi. 1. Et prælati, vel illi, ad quos pertinet facere hoc obseruari, si sine causa rationabili non faciunt, mortaliter agunt. d. cle. 1. Illi autem qui deputati sunt ad chorum, tam beneficiati,

neficiati, quàm religiosi, debent dicere in choro, nisi ex iusta causa dispensentur. 92.d.c.vlt. & quando ex contemptu, vel quãdo ecclesia multum, vel notabile damnum incurreret, ex eorum absentia, & non haberent legitimam causam, mortaliter peccarent, per dict. capitu. fina. vbi dicitur, quòd qui non conuenerit, deponatur à cleto, quod nõ fit, nisi propter mortale. Si autem sine contemptu, & ex causa hoc faciant, mortaliter non peccant, ex qua causa, prælati possunt dispensare in hoc, dummodò in priuato dicant.

22 QVI in choro existens, suũ versum submissa voce dicit, alterum autem audit, secundum Caietanum, ibi, nõ satisfacit: ergo mortaliter peccat, si non replicat. Tabu. autem ibi. §. vlti. tenet, quòd satisfacit. Prima tamen opinio innititur bonæ rationi, quia talis sic dicens non communicat cum alijs in choro, & consequenter totum officium non dicit, vt præcipitur in d.c. presbyter. de cele. miss. Alij fundant se super consuetudine, quæ sic extat, nescio, imò videtur oppositum, quòd ferè omnes alta voce dicunt, qui possunt. Mihi magis consonat opinio Caiet. quia super melioti ratione fundari videtur, vt præcepto satisfaciat.

HOSPITALE.

HOSPITALE constructum absque authoritate Episcopi, & deputatũ ad hospitalitatem viuente ædificatore, potest ad humanũ vsum redire, secundũ Pan. id c. ad hæc. de religio. domi. Licet enim cuicunque de domo sua facere hospitale, & si placet, trahere ad statum pristinum. Ad hoc facit c. inter dilectos. de donatio. Secus autem est, mortuo ædificatore. authentic. de ecclesiastic. titul. §. si quis ædificationem. Intellige nisi aliter ante mortem ordinasset constructor, quod executioni mandari debet, vt in dicto. §. si quis. Hospitale sine authoritate põtificis, etiam cum oratorio construi potest, secundum Hostiensem, sed non debet ibi celebrari sine authoritate episcopi. argument. in capitulo vnicuique. de consecratione. distinctione prima. & hoc putat verius. Panormitanus allegat textum capitul. inter dilectos. de donationibus, secundum vnam lecturam. Et idem Ioannes Andræas post Vincen. & Tancre. An hospitalia ad episcopos pertineant, & quis eorum possit esse rector, quia hoc magis ad forum exterius pertinet, quàm animæ. vide Tabu. & Sil. ibi, quia copiosiùs tractant. Ego autem pertranseo. Hospitalium rectores, si redditus hospitalium in pios vsus non expendũt, excusationem non habent. Ad hoc enim deputati sunt.

IACTANTIA.

IActantiæ peccatũ incurritur, quando quis se plus quàm sit, vt appareat verbis extollit, secundum Thom. secunda secundæ. quæst. 112. Est enim species mendacij, ideò iuxta naturam mendacij, mortale, vel veniale iudicandum est. Similiter quia iactator non solùm mentitur, sed se laudat, ideò attendendum est, an talis laus sit pernicioſa, iocosa, vel officiosa. Tertiò, est arrogantia, quam similiter oportet considerare, an sit pernicioſa. Quartò, est lucrum, quod quandoquè quæritur, & tunc considerare oportet, an sit proximo nociuum notabiliter. Quintò, est gloria, de qua oportet videre, an in ea constituatur finis. Sextò, est vanitas, quæ communiter venialis est. Quando ergo iactantia pernicioſa est notabiliter proximo ex intentione, aut de aliqua materia contra Deum, vel proximum mortalis est. aliàs venialis, secundum Caietan. ibi. Et secundum Greg. ponitur inter species superbiæ. Et si iactantia propriè in dictis consistet, tamen quandoqnè in factis inuenitur, quando scilicet facta vim verborum habent.

IDOLOLATRIA.

IDOLOLATRIA, qua per exteriora signa alteri quàm vero Deo diuinus cultus exhibetur, peccatũ mortale est, quia creaturam creatori çqua-